

Extrait de la revue **SingulierS** du 4ème trimestre 2005

Revue des parlers romans de la province de Luxembourg

Editeur responsable: P. Otjacques, rue de la Hette 19 - 6840 Neufchâteau

Rubrique : Textes

Lu pus rond dès deûs ?

Emile PÈCHEUR

(wallon de Saint-Hubert)

Lu Jo èstèt fî èt ptit-fî d' maçons. Dayeûr, o pus yont k' on rmontèt dins l' famiye, tos lès omes avint stî maçons... Èt dès fèls. Mês, du père a fî, c' èstèt ossi dès beveûs d' pèkèt... Èt dès fèls.

Lu Jo èstèt sovint rond so lès gades èt lès poutrèles dès échafôdâdjès, mês môgré ça, nin one pîre n' èstèt foû skwêre èt èles èstint totes a l' aplomb. Tortos s' dumandèt comint ç' k' i fèt ? Il avèt ça dins l' sang ! Il avèt on don ! Il ôrèt côzu fêt on mur an cloyant lès-ouÿs. Portant c' èstèt râre k' i fiche deûs campagnes an sîjant amon l' min.me patron. On lî dzèt todi :

– Kand t' ès rond so l' oûrdi, si tu vnès lôvô èt k' tu srès mwârt ou stropyè, c' èst sor mi k' ça rtum'rè. On m' mougnrèt tot ç' ku dj' ê. C' èst damâdje, mês c' èst trop riskant por mi.

Èt l' Jo dvèt rkèri on-onte patron. Il è rtrouvèt vite onk, mês al fin dol campagne, i ratindèt sovint l' min.me rufirin.

Cand i travayèt po l' Pitch, o fond do Tram, i rmontèt pô rayes cand il avèt s' charje. Sovint, lu charje èstèt si fèle, ku dpus d' on côp, on l' a rtrouvu stindu come one grènouye dins lès plakes madames èt lès kichôdes do ramblè.

Lu Jo èstèt ossi on fwârt chikeû, mês i n' achtèt jamès pont d' toubak, il èstèt todi a l' apron... On vrê bribeû. Cand on lî stindèt l' blague du toubak : "t' è vous one Jo" ? I n' duzèt jamès non... Èt i chèrnakèt a grands côps dins la blague. On n' avèt bô lî dire d' î alè tot dou èt k' il alèt avèr lu mitan do pakèt d' cink çants grames al camisole, ça l' fèt rîre èt ça nu l' calmèt nin... Mês ça calmèt l' prusteû ki n' s' î fèt nin rprinde deûs côps. Falèt l' vèy mawyè ça, il avèt l' gôtche massale infléye come onk k' a mô lès dints èt i scratchèt dès spês cratchons tos bruns, ossi lôdjès ku dès-ouÿs d' pouyes supotchès. I scratchèt ça dins l' mwartî ki stindèt so lès pîres... Vôt todi mî ça k'l'amiyante.

Lu Jo n' avèt jamès stî a scole, i n' savèt lire, mês ç' n' èst nin po ça k' i fôrèt l' prinde po one bièsse. I lîjèt ossi bin lès plans ku lès-ârchitèkes. Il èstèt min.me finô, sés-s' lu Jo. On djoû k' onk dès man'dayes sayèt du s' foute du lî an dzant ku s' fème, Valentine, èstèt ptite, i lî avèt rèspondu k' èle èstèt moton ptite, mês k' èle èstèt parfonde, mètant lès riyeûs su s' costè èt ôrdant s'sérieûs come one gade ki piche. N' èyant jamès stî a scole, i n' avèt jamès atindu côzè d' triangue rëctangue ni d' ipoténûze èt co mwins' do "pont aux ânes", mês avou one grande plantche, su mète èt on long cwardê, i t' fèt deûs triangues rëctangues, a mèzure, al pikète dès volès po montè lès pwintes... Èt ça, so rin d' tins èt a l' ouÿ.

Ç't-anéye la, lu Jo travayèt po on djon.ne patron ki dmorè do costè dol Maladrîe èt ki vnèt du s'lancè. I fint on batîmint tot-o dzeû dol Vaux, nin lon do Vî Bon Dju. Lu djoû do dokèt, dokèt k' on z-avèt amantchè dins l' tron lèyi po l' mèsse viène, lu ci ki fèt bâti - onk k' ènn-avèt -, avèt sôrti lès botèyes du pèkèt. Lu djon.ne patron, ki n' buvèt jamès, avèt stî mètu o dèfi pô maçons èt pô man'dayes : "Aye, patron, one pitite gote avou nos, ça fèt crèvè lès vyinrs". Lu patron s' lèt a dîre. Èt lès vla an route : "A ti ! A mi". Lu djon.ne patron î prind goût èt vo l' la lancè avou sès omes. Ça stî on fâmeûs dokèt... Çu djoû la, mwint' maçons èt mwint' man'dayes, portant abituwès d'bwâre, ènn-ont èralè an bambiyant èt an mèzurant l' voye.

Deûs, trwas djoûs pus tôrd, lu patron vint fére lu lçon o Jo :

– T' ègzajères, cand min.me sés'-s' Jo. On m' a racontè ku l' djoû do dokèt dol môjon dol Vaux, t' as apissè one bèrwate, tu l' as tchèrdjè, t' as duch.chindu tot l' Martchî avou, tote lu roûwe Sint Djî, tot l' Tram jusk' al Maladrîe. Tu t' astriboukès tos lès cink mètes, tu t' rulèvès, tu bèrondès on còp a zig, pus tu rbèrondès on còp a zag. A chake còp, tu parvènès a t' rulèvè po rtumè on pon pus long. T' ènn-a foutu one du paskéye ? Tu dvrès t' calmè on pon sés'-s' Jo.

– Mile pardons la, Mèsse ! Dju sayrè du rwètè a mi l' còp ki vint. Seûlmint, si vos vlez conuche lu ci k' a ponu èt l' ci k' a covè avou tos lès pondants èt lès djondants, i fôt ku dju v' duziche ôk... Sôve vosse respèct, lu ci ku dju bèrwatè, c' èstèt vos !

Malêjis mots

apron = emprunt. / **bambiyè** = vasciller. / **bèrondè** = tomber. / **bèrwate** = brouette. / **chèrnakè** = entamer largement. / **cratchon** = crachat. / **fèl** = fameux. / **fére lu campagne** = travailler toute la saison pour le même patron. / **fi** = fils. / **foû skwêre** = hors d'équerre, de travers. / **gade** = tréteau en bois. / **kichôde** = ortie. / **mawyé** = machonner. / **mèsse viène** = poutrelle maîtresse. / **oû** = oeuf. / **plake madame** = bardane. / **rond** = saoul. / **ruvnu pô rayes** = prendre le sentier qui suivait le vicinal. / **volè** = pignon de maison. / **yont** = haut.